لیکونکی : جوزف ګیرسون(Joseph Gerson) .
منبع اودخپریدو نیټه: کمان ډریم «25-04-2020» .
ژباړونکی : پوهندوی دوکتور سید حسا م «مل» .

---------------------------- -[48]---

د یوپا ندیمی (همه ګیر) په وړاندی د ځواک لپاره جیوپولیتیکی مبارزه دبیړنی ګډ امنیت دترلاسه کول په خاطر

Power, and the Urgency of Common A Pandemic, the Geopolitical Struggle for Security

دغه ټول پرځان باندی اخته کونکی (پاند یمي) ، ښونه کوی چي مونږ یواځی یوبل پوری تړلی ډولونه (موجودات) یوو ،کوم چي نظا میګری اودپردیو ځخه د ډار پالیسی زمونږ امنیت اوبقا ګواښوي

The pandemic teache that we are a single interdependen tspecies, and that militarism and xenophobic policies threate our security and survival

سربیا د اردو سرتیري چې د دستګاه او مخ ماسکونه يې د COVID-19 په وړاندې د مخنیوي تدابیر په توګه ګ (ي (د ناول کورونویرس) ، د 2020 کال د مارچ په 17 ، په بلګراد کې په یوه اصلي لاره کې ګزمه کوي

هغه څه شی دي کوم چي د آنلاین نړیوال کنفرانس په جریان کې د تحویلي تحلیل لپاره چمتو شوي څرګندونې دي چې د اتومي وسلو له مینځه وړو ، سولې ، اقلیم ، او ټولنیز او اقتصادي عدالت باندې تمرکز دی چي د شنبه ، اپریل 25 ، 2020.پړی خبری وشو .

د جنګونو په څیر دغه پانډ یمی هم ژور جوړښتي بد لونونه ګړندي کوي چې د مخه په حرکت کې وو. د نړۍ د نا وړین جوړښت او د سیا سي ، نظا مي او اقتصادي ځواک انډول اوس د پریکړې په بد لېد و کې دي. د« کوویډ – 19 » اغیزې به د لومړۍ نړیوالې جګړې او لوی اضطراب په حکم وي.

*د یو تحلیل اوتجزیی پر اسا س «**کرونا ویروس**» دنیولیبرال د یرغل په ډول دی لکه هغسی چی **ستیب بونن** (Steve Bannon) هغه یی د(اداری ریا ست) په نوم نومولي دي .*

کوم چي دنړۍ په ګوټ ګوټ کي خلکو دروغتیایی خدماتو اودما لي ملاتړ دترلاسه کولو لپاره خپل حکومتونو ته مخه کوي ، نوپه دي اصل سره دغه پاندیمي (یا په ویروس باندی سره ټول ککړیدل) په زیا تو هیوادوکي دولتي ځواک اوملت پا لنه پیاوړي کوي .

*په **کووبد نولس** باندي سره اخته لس ګونواوپه بالقوی بنې سره په احتما لی توګه په سلګونو زرونو اوبیا په ځانګړي بنه نادار ا وبی وزلو ، کارګرانو ، بی ځا یه شوی خلکو رنګین پوست مهاجرو ....په نه خلاصیدونکی توګه سره یو روښانه حقیقت دی چي خپل ژوند دبی عدالتیو ، درامینځته شوی تاوتریخوالی له امله دلاسه ورکوي . بی ځوا به پا تي شوی پوښتنه داده:چي آیا د**اولیګارشی** اود **پلوتو کراسي** ځواک به په بریالیتوب سره ننګول کیږي یا داچي شفا فیت به وښیي، مونږ با ید ټول هغه څه ترسره کړو ترڅو داډ ترلاسه کړو چي د (1930) مو کلونوپه لمړیو کي دا لمان برخلاف دسخت اقتصادی بی ځایه کیدلو سره چي مونږ به یي دیو څه وخت لپاره به ورسره ژوند وکړو د یوویشتمی پیړی فاشیزم د **پیټري** (دزرعیه وسط لوښی) دخواړه په توګه کار نه کوو.*

پیټری دیش

دایوه شیبه دی چي د ګډ اهمیت مفهوم بیرته را ژوندي کړو،هغه بیلګي چي د سړې جګړې د پای لپاره ا سا س وګرځیده. ددی جوهر دادي چي د متقا بل بقا تر لاسه کول د ډیپلوما سی ته اړتیا لري چي د ګټلو موافقی لپا ره رامینځته کیږي چي پا یله یی ټیټ کیږي ، دوسلو سیا لي پراخه کوي ، دوه اړخیز جنګ ته وده ورکوي او نړیوالو ته زیات انصاف وربخښی .

دغه دکرونا ویروس پا ند یمی په لنډ مها له کي استبدادي رژیمونو ته لا ډیر ځواک ور په برخه کوي لکه څرنګه چي دتروریزم پرضد د مبارزی اوبشری حقونو په هکله دملګرو ملتونو ځانګړي غړی ښاغلي **فیو نیولا نی اولن** (Fionnuala Ni Aolain) خبرداری ورکړ:اوهغه داچی دنړۍ په سرتاسرکی دنوی قانون اوداحکامو په تصوویبولوسره حکومتونه په دا اجازه تر لاسه کړي چي وشي کړي په نامحدود شمیر سره خلک زندان ته واچوي دبیان اود جمعی آزادی ته ضرر ورسوی اویا هغه په ټپه ودروي ، چی وشی کړی دڅو راتلونکي لسیزو لپا ره مد نی ژوند ، سیاست او اقتصاد ته بل شکل ا ویا بدلون ورکړي دلته په متحده ایالاتو کي له نوموړی ویروس څخه ډار او په کورکی کلا بند یا محصره لکه چي **هنا ارنیت** (Hannah Arendt) دغه حا لت ته د مطلقیت غوښتنی دپلی کولو لپاره لازمی شرایط یاده کړي، دا یوه نه ختمیدونکي یا پا یله نه ده ، دا په هغه څه پوری اړه لری چی مونږ یی کوو یا هغه سرته رسوو .

زورواکي (Authoritarianism(

« **دونالد ترامپ**» ادعاوکړه چي هغه مطلق ځواک لري(بشپړواک)چی ایالتی حکومتونه په زوره سره ځا نته مطیع کړی یا هغوی په ګونډه کړی چی د هغه د غوښتنی سره برابر دخپل ایا لتونو په مرکز کي هغه اعتصا ب کونکي کوم چي طبی تجهزات غواړی هغوی له دی غوښتنی څخه منصرف کړي او روان اعتصا با ت په مسلح برخورد سره شنډ کړي هغه یعنی « **دونالدترامپ** » همدارنګه د پنتا ګون اود ملی استخبا راتو عمومی څارونکي چي داجبا ری کار ولو اووداداری فساد دمخنیوی په برخه کي داسا سی قانون دمحد ود یتونو څخه سا تنه کی مهم نقش لوبول.له دندی څخه ګوښه کړ. ترڅوچي د« **دونالد ترامپ**» پلویان دنومبرمیا شت د جمهوری ریاست په ټول ټاکنه کي چي څه غواړي هغه ترسره کړی او دیو عادلانه او آزاد ټا کنـي مخه ونیسی .

په بل ځای کي چینیایی جبر یا ګواښ اودروغ وینه په لمړی سرکی دغه دکروناد ویروس پاند یمی خپریدو ته لمن ووهل مګر**پکن** د خپل نظا رتـی اوپر مختللی تکنا لوژی او دپولیسی څارونکی ځواک په لرلو سره چی دغه ویروس یی هم لرل وشو کړلی چی د عامه قرنطین ګراف را ټیټه کړي ، کوم چی حتـی تر دی چی دغه ویروس په ټول نړۍ کی تیت او خپا ره شو چي دځنی دولتونو اولسمشران لکه په هنګری کی **اوربان** (Orban) په هند کی **مودی** (Modi) اوپه فلیپین کی جمهور ریس **دویترتی** (Duterte) د دی ویروس له پا ند یمی څخه د خپل ځواک د پیاوړی کیدو لپاره ګټه تر لاسه کول غواړی .

ځواک لپاره جیوپولیټیکې مبارزه

په عین حا ل کې د سیمه ایز او نړۍ ځواک لپا ره جیوپولیټیک مبا رزه د اتومي وسلو او اقلیم د اضطراب له موجودو ګواښونو سره دوام لري ډا د تاکایډایډس تریپ (یونانی تاریخ لیکونکی) په شرایطو کې هم واقع کیږي ، د لویو جګړو دردونکی تاریخ د ډیریدونکي او کمیدونکي ځواک ترمینځ د نه منونکي تشنج څخه رامینځته کیږي.

د ویتنام له جګړې راهیسې د متحده ایالاتوځواک او نفوذ د کمېډ و په حال کې دی ، دا په متحرک ډول په افغا نستا ن ، عراق او سوریه کې د متحده ایالاتو جنګونو لخوا ګړندی شوی بیجینګ اوس د ا سیا ، نړیوال سو یل ، او په اروپا کې د زیا تید ونکي اقتصادي ، نظامي ، ډیپلوما تیک او نرم ځواک نفوذ سره ورته د واشنګټن د "سیا ل" په توګه کتل کیږي ډ ټرامپ د امریکا لومړی پام او د متحد ینو لرې کید ل د متحده ایالاتو کمیدل ګړندي کړي.

په هارورډ پوهنتون کې ستیفن والټ لیکلي دي چې "کوروناویرس به د لویدیز څخه ختیځ ته د ځواک او نفوذ بدلون ګړندي کړي." په یقین سره ، په اروپا او متحده ایالاتو کې د ناڅاپي ناکامیو غبرګونونو سره ، "د غربي برانډ ځواک" کمزوری شوی. دا به له پامه ونه غورځول شي چې د چین لومړني فاسد دروغجنې او ناکامی د هغه دولت د خپلو ډیرو خلکو او په نورو هیوادونو د خلکو با ور مصرف کړ.

په اروپا کې له مرکز څخه دځواکونو تیښته ،اروپا یی تړون کمزوره کوي لکه هغسی چي المان او فرانسه داروپایی اتحادیی دشکل دبدلون په لټه کي وه چي اروپا دي په یو لوي نظامي احتمالی اتومی ځواک بدل شی ، ملی پولی (سرحدات) بیا له سره رامینځته شي او هغه هم چی د«کروناویروس شیوع اویا سرایت یوڅه را ټیټ کړ شی ، په هنګري کې اوربان په ټوله وچه کې دترانسپورت لازمي لاره وتړله. اوشما لي اروپا یی هیوادونوایټا لیا او هسپا نیی ته خورا پراخه مرسته چمتو کړه ،اودچینایی نفوذ لوی لاره یې پرانیستله.

د یوه نسل لپا ره ، د واشنګټن دوه اړخیز موافقه د "**چین محدود کولو**" ته اړینه ده. په یاد ولرئ چې « اوباما» آسیا ته محوریت یا پیلوټ پیل اود ستراتیژیک ملګرتیا لپاره چین په نظامي او اقتصادي ډول کنټرول کړ. نن « ټرامپ» او دهغه ګوند (Grand Old Party =GOP) جمهوریخواه د «چین »سره په نوي سړه جګړه کې ښکیل دي اوغواړی چي چین دخپل هیلو دترسره کولو لپاره لکه دیو وزی په شان قرباني کړي اودخلکو پام له خپل ناکامی ا وفساد څخه چي دکرونا ویروس په اړه په لمړی سر کی څه لازم کړنی تر سره

نکړ بل خواته واړوي ترڅو چي دنومبر په ټا کنو کې بریا لې شي. او د **چین** **پر هاکس** شرکت فشارراوړی چې "**چین** ته د نوو بندیزونو ،کورنیو تولیداتو لپاره واک او د امریکایی صادراتو کنټرولونو سره ننګونه وکړي." پنډ میک د متحده ایالاتو او چینا یي اقتصا دونو د ګډوډولو لپاره د « **ټرامپ**» - ناوارړو(Navrro) کمپا ین لپا ره پوښښ هم وړاندې کوي.

د چین دولت اود دې لوی شرکتونه په بشپړ ډول بې ګناه دي. **چین** د نورو هیوادونو په لګښت د سویلي **چین** پربحر له (80) سلنه څخه دزیا ت حاکمیت ادعا کړې. چي دا په پراخه فکري ملکیت کی غلا شمیرل کیږی یعنی چي په غلا کی دخیل دي . او د دې سختي بشري حقونو سرغړونه له پامه غورځول نشي. په هرصورت ، لکه څنګه چې **سیمون تیسډال** په ګاردین کې لیکلی ، "دکرونا ویروس د [چینایي] په نرم افزار ځواک یا توکی باندی بدل شوی ترڅو چي پر خپل ځواکمن سیا لي باندی برلاسی ترلاسه کړي .

په دي ډول چي حتي کله چي «تارامپ » دامریکی دمتحده ایالاتو آسیایی او اقیانوسی متحدان پردی کوي نو پنتاګون به اسیا اواقیانوس ارام کی دخپلو خواکونو دخواکمن کولو لپاره په اروپا ،افریقا اولاتین امریکا کي د خپل ځواکونو په راکمولو لګیا دي ، ستراتیژیک ځواک دپنتاګون په لګښتونوکي د (سل) ملیاردو دالر ډیروالي له امله په **چین** باندي دمتحده ایالاتونظامی برلاسی ساتلو لپاره دنوی اتومی وسلو په شمول دنوی سیستمونو پراختیا اوله مینځه وړل دي – **دترامپ** اداره داړتیا په وخت کي دکرونا ویروس ازموینی ، وانتیلیټرونه، دمخ ماسکونه اونور محافظوی تجهیزات چمتو کولو کی پا تی راغلي مکر د **چین** سره مقابلی ، دسمندری ځواکونو زیاتوالي شاید د (شل) ملیارد دالرو اضافی غوښتلو ستونزه نه لري .

کله چې ټرمپ د« INF» تړون څخه متحده ایالات وباسي یا وویستل ، شکونه راپورته شول چې د **ټرامپ** او پنټا ګون اصلی اجنډا په بحر الکاهل او آسیا کې د مینځنی موخې توغندیو استولو لپاره لاره پرانیستل وه. او پداسې حال کې چې **ترمپ** او **پوتین** د جګړې په ډګر د اتومي وسلو ډیر کارولو کې سیا لي کوي ، دا مینځنی رینج توغندي په لویدیز بحر الکاهل کې ځای په ځای شوي.

بخښنه غواړم وایم ،نور هم شته.فرض کړئ چې دملګروملتونو دعمومي منشي **ګوتیرس** غږ د دوی لپاره د نړیوال اوربند غوښتنه نه کوي ، چینا یی او د متحده ایالاتو نوویان یاتحت البحری د مالیزیا په لوردلانجمن جنوبي **چین** سمندر کې یو بل ننګوي. **چین** په دې وروستیو کې تائیوان ته څېرمه دهوا او سمندري ځواکونو تمرینونه ترسره کړل. متحده ایالاتو په ګوام کې (B 52) بمبار کونکو پراخه ننداړتون سره غبرګون وښود. او ، باید له لاسه ورنکړل

شي ، تيره اوونۍ يوه روسي پيلوټ د مد يترانې پر سر د متحده ايالاتو الوتکه ودروله ، او ماسکو په اوکراين ، **سوريه** او **ليبيا** کې خپل " محدود عمل " مداخلو ته دوام ورکوي.
چين د طبي مرستو چمتو کولو کې ستراتيژيک دی. حتی لکه څنګه چې د متحده ايالاتو او **چين** تورونه تبا دله کوي چې د کوويډ - 19 مسؤل څوک و په اړه يې همکاري درلوده. په د سمبر کې بيرته **چين** د متحده ايالاتو چاړواکو سره د ويروس جينيا تيک کوډ شريک کړ ، او وروسته يې نيويارک ته د (PPE) او وينټيليټر چمتو کړی. بيجينګ ايټاليا او هسپانيې ته طبي کارپوهان او تجهيزات ليږلي ، چې په ناڅا پي ډول يې د خپل کمربند او سړک ايرآسيا (Eurosia) ادغام پروژې برخې په توګه په اروپا کې خپل نفوذ نه زياتوي. په عين وخت کې ، دپاکستان او ايران سره مرسته کولو کې کومه ګټه نه ليدل کيږي ، هغه هيوادونه چې دمخه يې په چين تکيه کوي ، لږ يا هيڅ مرسته ورسره نه وه.

ګډ امنيت

د وبا(همه ګير يا پانديميک) او رنځ په مينځ کې ناروغي هم فرصتونه خلاصوي. لکه څنګه چې **اروندتي روی** ليکلي ، "په تاريخي ډول ، د وبا يا د همه ګير ناروغي انسانان دې ته اړ کړي چې له تيرو وختونو سره ماته کړي يعنی تيروختونه هير کړی او دوی دی دنوی نړۍ دنظم راوستلو لپاره هڅی اوالد وکړي .... دا يو بند ر دی ، چې د يوې نړۍ او بلې نړۍ تر منځ دروازه ده."

د وبا يا دغه دهمه ګير ناروغي ښوونه کوي چې موږ يو له بل سره تړاو لرونکي ډولونه (species) يو ، او دا چې لومړی پوځي (نظاميګيری) او زينوفوبيک (له بيګا نه څخه ډار لرل) پاليسي زموږ امنيت او بقا ګواښوي. دا يوه شبيه ده چې د ګډ امنيت مفهوم بيرته راژوندی کړو ، هغه مثا ل چې د سړې جګړې د پای لپاره د بنسټ په توګه کار کوي. د دې جوهر دا دی چې دوه اړخيزه بقا ترلاسه کول ډيپلوما سی ته اړتيا لري چې د ګټلوبين المللی موافقې کيږي چې تشنج کموي ، د وسلو سيالي ښکته ځي ، يا يله دوه اړخيز امنيت ته وده ورکوي ، او په نړۍ کې عدالت راوړي.

نن ورځ د ا منيت عمومي ډ يپلوما سي په عاجله توګه اړتيا لري چې د وبا يا دهمه ګير ناروغی د درملنې او واکسينونو د توزيع په پراختيا کې د همکاری تمرکز وکړي ، د ځواک لوی فشار کمولو ،د اټومي وسلو ختمول ، د عمومي منشي **ګوترس** ملاتړ چې د نړيوال

اوربند غوښتنه کوي ، د دوامدار چا پیر یا ل رامینځته کول ، او اقتصادي او ټولنیز عدالت تامینول.

موږ ډیر کار کولو ته اړتیا لرو حتی که څه هم موږ په پراخه کچه په خپلو کورونو محدودیت لرو ، نه د لږترلږه د دموکراسۍ دفاع کول. راځئ چې د انسانیت لاره مخته یوسو او یا یې جوړ کړو!

څو کرښې ددې مقا لې دلیکونکې په مورد کې :

ډاکټر جوزف ګیرسن *دسولې ،بې وسلې کولو اوګډ امنیت لپاره د کمپاین اجرایوي رییس او د نړیوالې سولې دفتر مشر مرستیال دی. د هغه ترټولو وروستی کتاب امپیر او بم دی: څنګه امریکا د نړۍ واکمن کولو لپاره اتومي وسلې کا روي. د هغه پخواني کتابونه د*

سن نیور سیټس او هیروشیما سترګو سره شامل دي.

------------------------------- **په درناوی** **«02-05-202»**